

Sygn. akt IV U 100/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 sierpnia 2014 r.

Sąd Rejonowy w Olsztynie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSR Grażyna Giżewska-Rozmus
Protokolant:	Tomasz Miłosz

po rozpoznaniu w dniu 05 sierpnia 2014 r. w Olsztynie

sprawy M. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o zasiłek macierzyński

na skutek odwołania M. S.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

z dnia 4 grudnia 2013 nr (...)

orzeka:

zmienia zaskarżoną decyzję i przyznaje odwołującej M. S. prawo do dodatkowego zasiłku macierzyńskiego (6 tygodni) oraz zasiłku macierzyńskiego za okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako okres urlopu rodzicielskiego (26 tygodni).

SSR Grażyna Giżewska-Rozmus

Sygn. akt IV U 100/14

UZASADNIENIE

Ubezpieczona M. S. wniosła odwołanie od decyzji ZUS O/O. z dnia 04.12.2013r. domagając się zmiany zaskarżonej decyzji w przedmiocie odmowy prawa do dodatkowego zasiłku macierzyńskiego (6 tygodni) oraz zasiłku macierzyńskiego za okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako okres urlopu rodzicielskiego (26 tygodni) oraz przyznanie ubezpieczonej wyżej wymienionego zasiłku. W uzasadnieniu wskazała, iż w dniu (...) urodziła dziecko. W okresie od 17.05.2013r. do 03.10.2013r. pobierała zasiłek macierzyński. W dniu 18.05.2013r. został złożony do ZUS komplet dokumentów. W dniu 08.10.2013r. ubezpieczona udała się do ZUS i powzięła informację, iż w dokumentacji złożonej w dniu 18.05.2013r. nie ma oświadczenia o urodzeniu dziecka ani wniosku o dodatkowy urlop macierzyński. W związku z powyższym w dniu 14.10.2013r. złożyła do ZUS pisemne wyjaśnienia wraz z brakującymi załącznikami. Organ potraktował ww pismo jako wniosek o udzielenie wnioskowanego zasiłku a nie jako ewentualne wyjaśnienie

sprawy . Zdaniem odwołującej osoba składając dokumenty do ZUS złożyła je we właściwym miejscu otrzymując prezentatę.

W odpowiedzi na odwołanie ZUS O/O. wniósł o jego oddalenie podnosząc, iż wniosek o wypłatę dodatkowego zasiłku macierzyńskiego i rodzicielskiego winien być złożony przed terminem korzystania z niego. Ubezpieczony złożył go w terminie późniejszym wobec czego zasiłek ten nie przysługuje.

Sąd ustalił co następuje:

Odwołująca urodziła dziecko w dniu(...).

(dowód: zaświadczenie lekarskie k. 11, akta ZUS – akt urodzenia k. 4)

Otrzymała zasiłek macierzyński za okres od 17.05.2013r. do 03.10.2013r.

(bezsporne)

W październiku 2013r. odwołująca udała się do ZUS i powzięła informację, iż w dokumentacji złożonej 28.05.2013r. w związku z pierwotnym wnioskiem o wypłatę zasiłku, brak jest oświadczenia o urodzeniu dziecka i wniosku o dodatkowy urlop.

(bezsporne)

W dniu 14.10.2013r. odwołująca złożyła w ZUS pisemne wyjaśnienia wnosząc o udzielenie jej dodatkowego urlopu macierzyńskiego w okresie od 04.10 do 01.11.2013r. , 02.11.-14.11.2013r. oraz urlopu rodzicielskiego w okresie od 15.11.2013r. do 15.05.2014r.. (dowód: akta ZUS- wyjaśnienia k. 14, wnioski k. 12,11,9, oświadczenie k. 10 k.10)

Sąd zważył co następuje:

W ocenie Sądu odwołanie ubezpieczonej zasługuje na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności należy wskazać, iż Sądowi znane jest stanowisko Sądu Okręgowego w Olsztynie zawarte w sprawie IV U a 20/14.

Nie mniej jednak Sąd rozpoznający niniejszą sprawę stoi na odmiennym stanowisku, które zostanie poniżej przedstawione wraz z argumentacją prawną.

Zgodnie z art. 29 ust. 5 z dnia 25 czerwca 1999 r. ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa „zasiłek macierzyński przysługuje przez okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako okres urlopu macierzyńskiego, okres dodatkowego urlopu macierzyńskiego, okres urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego, okres dodatkowego urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego oraz okres urlopu rodzicielskiego, z zastrzeżeniem ust. 6.”

W pierwszej kolejności należy zauważyć, iż przepisy Kodeksu pracy przewidują dwa tryby uzyskiwania i korzystania z urlopów macierzyńskiego i rodzicielskiego.

Zgodnie z art. 179¹ k.p. pracownica, nie później niż 14 dni po porodzie, może złożyć pisemny wniosek o udzielenie jej, bezpośrednio po urlopie macierzyńskim, dodatkowego urlopu macierzyńskiego w pełnym wymiarze wynikającym z art. 182¹ § 1, a bezpośrednio po takim urlopie - urlopu rodzicielskiego w pełnym wymiarze wynikającym z art. 182^{1a} § 1; pracodawca jest obowiązany uwzględnić wniosek pracownicy.

Jednocześnie art. 182¹ § 1 przewiduje, iż bezpośrednio po wykorzystaniu urlopu macierzyńskiego pracownik ma prawo do dodatkowego urlopu macierzyńskiego. Zgodnie z art. 182¹ § 3 k.p. „ dodatkowego urlopu macierzyńskiego udziela się na pisemny wniosek pracownicy, składany w terminie nie krótszym niż 7 dni przed rozpoczęciem korzystania z tego

urlopu” . Art. 182^{1a} § 1 wskazuje natomiast, iż bezpośrednio po wykorzystaniu dodatkowego urlopu macierzyńskiego w pełnym wymiarze określonym w art. 182 (1) § 1 pracownik ma prawo do urlopu rodzicielskiego w wymiarze do 26 tygodni . Urlopu rodzicielskiego udziela się na pisemny wniosek pracownika, składany w terminie nie krótszym niż 14 dni przed rozpoczęciem korzystania z tego urlopu; pracodawca jest obowiązany uwzględnić wniosek pracownika (par. 4).

Tym samym z brzmienia powyższych przepisów wynika, iż Kodeks pracy przewiduje dwa tryby uzyskiwania prawa do urlopów związanych z macierzyństwem tj. na jednorazowy wniosek zgodnie z art. 179 (1) k.p. lub też w wyniku składania oddzielnych wniosków zgodnie z przepisami art. 182 (1) i 182 (1a) k.p.. Przy czym terminy wskazane w tych przepisach dotyczą pracowników, którzy chcą skorzystać z prawa do urlopu macierzyńskiego lub rodzicielskiego.

Należy podkreślić, iż jak wynika z okoliczności niniejszej sprawy, powódka uzyskała prawo do zasiłku macierzyńskiego w podstawowym zakresie. Następnie złożyła wniosek o wypłatę zasiłku za okres dodatkowego urlopu macierzyńskiego oraz urlopu rodzicielskiego.

Jak wynika z analizy przepisów ustawy zasiłkowej, zdaniem Sądu orzekającego, nie przewiduje ona terminów w jakich mają być składane wnioski przez osoby nie będące pracownikami w zakresie skorzystania z zasiłku macierzyńskiego. Przepisy te regulują kwestię prawa do zasiłku i osób uprawnionych (art. 29-30 ustawy zasiłkowej) oraz jego wysokości (art. 31 ustawy zasiłkowej).

W tym miejscu warto odnieść się do treści art. 31 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa . Zgodnie z tym przepisem:

1. Miesięczny zasiłek macierzyński za okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako okres urlopu macierzyńskiego, okres dodatkowego urlopu macierzyńskiego, okres urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego, okres dodatkowego urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego oraz okres urlopu ojcowskiego wynosi 100% podstawy wymiaru zasiłku.

2. Miesięczny zasiłek macierzyński za okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako okres urlopu rodzicielskiego wynosi 60% podstawy wymiaru zasiłku.

3. Miesięczny zasiłek macierzyński w przypadku:

1) ubezpieczonej będącej pracownicą, która złożyła wniosek, o którym mowa w art. 179 ¹ Kodeksu pracy,

2) ubezpieczonej niebędącej pracownicą, która wniosek o wypłatę zasiłku macierzyńskiego za okres odpowiadający okresowi dodatkowego urlopu macierzyńskiego w pełnym wymiarze oraz za okres odpowiadający okresowi urlopu rodzicielskiego w pełnym wymiarze złożyła w terminie i na zasadach określonych w art. 179 ¹ Kodeksu pracy,

3) ubezpieczonego będącego pracownikiem, który złożył wniosek, o którym mowa w art. 182 ⁴ Kodeksu pracy,

4) ubezpieczonego niebędącego pracownikiem, który wniosek o wypłatę zasiłku macierzyńskiego za okres odpowiadający okresowi dodatkowego urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego w pełnym wymiarze oraz za okres odpowiadający okresowi urlopu rodzicielskiego w pełnym wymiarze złożył w terminie i na zasadach określonych w art. 182 ⁴ Kodeksu pracy

- wynosi 80% podstawy wymiaru zasiłku za cały okres odpowiadający okresowi urlopu macierzyńskiego, dodatkowego urlopu macierzyńskiego, urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego, dodatkowego urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego oraz urlopu rodzicielskiego.

4. W przypadku rezygnacji z zasiłku macierzyńskiego za okres odpowiadający okresowi dodatkowego urlopu macierzyńskiego w pełnym wymiarze lub jego części albo okresowi dodatkowego urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego w pełnym wymiarze lub jego części lub w przypadku rezygnacji z zasiłku za okres odpowiadający

okresowi urlopu rodzicielskiego w pełnym wymiarze, przysługuje jednorazowe wyrównanie pobranego zasiłku macierzyńskiego do 100% podstawy wymiaru zasiłku, pod warunkiem niepobrania zasiłków macierzyńskich za okres odpowiadający okresom tych urlopów. Przepisy art. 64 stosuje się odpowiednio.

5. Do zasiłku macierzyńskiego stosuje się odpowiednio przepisy art. 11 ust. 4 oraz art. 12 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 i 3.”

Analiza jego treści pozwala na stwierdzenie, co zostało powyżej wskazane, iż reguluje on jedynie wysokość należnych zasiłków w zależności od tego czy został złożony jeden wniosek dotyczący wszystkich możliwych okresów skorzystania z zasiłku czy też składane są oddzielne wnioski dotyczące: zasiłku macierzyńskiego za okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako okres urlopu macierzyńskiego, okres dodatkowego urlopu macierzyńskiego, okres urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego, okres dodatkowego urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego oraz okres urlopu ojcowskiego (ust.1) oraz oddzielnie dotyczący okresu urlopu rodzicielskiego (ust. 2).

Tym samym przepis ten nie wprowadza żadnej regulacji dotyczącej terminów składania wniosków o udzielenie zasiłków macierzyńskich w przypadku oddzielnych wniosków za poszczególne okresy.

Owszem art. 31 ust.3 pkt. 2 ustawy zasiłkowej określa wysokości miesięcznego zasiłku w przypadku wniosku dotyczącego okresu odpowiadającego okresowi dodatkowego urlopu macierzyńskiego w pełnym wymiarze oraz za okres odpowiadający okresowi urlopu rodzicielskiego w pełnym wymiarze złożonego w terminie i na zasadach określonych w art. 179 (1) k.p. Nie mniej jednak przepis ten, co wynika z jego całościowej analizy, reguluje wysokość świadczeń a nie zasady i tryb ich uzyskiwania.

Gdyby nawet uznać, iż art. 31 ust. 3 pkt. 2 ustawy zasiłkowej wybiórczo wskazuje termin do złożenia wniosku w trybie art. 179 (1) k.p. to należy zauważyć, iż regulacja ta nie jest spójna z innymi przepisami zarówno Kodeksu pracy jak i ustawy zasiłkowej.

W pierwszej kolejności należy podkreślić, iż wskazany przepis art. 31 ustawy zasiłkowej nie zawiera odesłania co do terminów składania wniosków w przypadku oddzielnych wniosków dotyczących zasiłków za okresy dodatkowego urlopu macierzyńskiego i urlopu rodzicielskiego (art. 182 (1) i 18 (1a) k.p.).

Po drugie, analiza treści całego przepisu wskazuje, iż reguluje on kwestię wysokości zasiłków w zależności od tego czy podmiot uprawniony korzysta z urlopu na podstawie 1 wniosku obejmującego wszystkie możliwe terminy czy też składa oddzielne wnioski w tym zakresie.

Po trzecie, ustawa zasiłkowa w art. 59 ust. 15 przewidziała delegację ustawową do wydania przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego rozporządzenia określającego inne wymagane dowody stanowiące podstawę przyznania i wypłaty zasiłków. Rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 02.04.2012r. (Dz. U. 2012 poz. 444) w sprawie określenia dowodów stanowiących podstawę przyznania i wypłaty zasiłków z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa przewidziana:

- w par. 18, iż dowodem stanowiącym podstawę przyznania i wypłaty zasiłku macierzyńskiego przysługującego ubezpieczonemu za okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako okres dodatkowego urlopu macierzyńskiego albo dodatkowego urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego, w razie gdy zasiłek macierzyński za okres bezpośrednio poprzedzający okres objęty wnioskiem o udzielenie takiego urlopu był pobierany przez tego ubezpieczonego jest (...) wniosek ubezpieczonego złożony płatnikowi zasiłku macierzyńskiego przed terminem rozpoczęcia korzystania z tego zasiłku za okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako okres dodatkowego urlopu macierzyńskiego albo dodatkowego urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego - w przypadku ubezpieczonego niebędącego pracownikiem;

- w par. 18 a, iż dowodem stanowiącym podstawę przyznania i wypłaty zasiłku macierzyńskiego przysługującego ubezpieczonemu za okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako okres urlopu rodzicielskiego, w razie gdy zasiłek macierzyński za okres bezpośrednio poprzedzający okres objęty wnioskiem o udzielenie tego urlopu był pobierany

przez tego ubezpieczonego jest (...) wniosek ubezpieczonego złożony płatnikowi zasiłku macierzyńskiego przed terminem rozpoczęcia korzystania z tego zasiłku za okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako okres urlopu rodzicielskiego - w przypadku ubezpieczonego niebędącego pracownikiem.

Tym samym, powyższe rozporządzenie przewiduje terminy, w jakich należy złożyć wnioski o wypłatę zasiłku macierzyńskiego za okres dodatkowego urlopu macierzyńskiego i urlopu rodzicielskiego, ale tylko w ramach postępowania przed ZUS. Ponad to, reguluje tylko sytuację składania oddzielnych wniosków. Jednakże zapisy te wychodzą poza zakres udzielonej przez ustawodawcę delegacji, której dotyczyło tylko ustalenie dowodów stanowiących podstawę przyznania i wypłaty zasiłków. Poza tym gdyby uznać, iż art. 31 ust. 3 pkt. 2 wskazuje termin do złożenia wniosku o zasiłek macierzyński w sytuacji uregulowanej w tym przepisie, to tym samym zapisy rozporządzenia nie mogą wiązać stron postępowania przed ZUS. Natomiast jak wskazuje ZUS w odpowiedzi na odwołanie „Zakład zaskarżoną decyzją odmówił prawa do zasiłku macierzyńskiego z powodu nieterminowego złożenia wniosku o przedłużenie zasiłku. Wniosek w sprawie przedłużenia okresu wypłaty zasiłku macierzyńskiego powinien być złożony przez ubezpieczoną przed rozpoczęciem korzystania z zasiłku za dodatkowy okres zasiłku macierzyńskiego (...)” (k. 18v). Art. 179 (1) k.p. nakazuje natomiast złożenie wniosku nie później niż 14 dni po porodzie.

Reasumując powyższy wątek należy stwierdzić, iż zachodzi wewnętrzna sprzeczność pomiędzy przepisami ustawy zasiłkowej a przedmiotowym rozporządzeniem w zakresie ewentualnego oznaczenia terminów do składania wniosków o zasiłki. Nie mniej jednak, co trzeba podkreślić, przepisy rozporządzenia nie mogą regulować terminu, od którego uzależnione jest prawo do zasiłku macierzyńskiego. Nie mogą bowiem wychodzić poza delegację ustawową, co miało w tym wypadku miejsce. Ponad to, sama ustawa zasiłkowa nie określa w sposób jednoznaczny terminów wiążących podmioty nie będące pracownikami w zakresie skutecznego składania wniosków o zasiłek macierzyński.

Analizując dalej kwestię prawa do zasiłków macierzyńskich dla osób nie będących pracownikami należy także zwrócić uwagę, na fakt, iż ustawa zasiłkowa w art. 67 ust. 1 przewiduje, iż „Roszczenie o wypłatę zasiłku chorobowego, wyrównawczego, macierzyńskiego oraz opiekuńczego przedawnia się po upływie 6 miesięcy od ostatniego dnia okresu, za który zasiłek przysługuje”. Przepis ten wyklucza w takim razie rygorystyczne stanowisko nakazujące stosować, przynajmniej tylko do wniosków obejmujących łącznie okresy ustalone przepisami Kodeksu pracy jako okres urlopu macierzyńskiego, okres dodatkowego urlopu macierzyńskiego, okres urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego, okres dodatkowego urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego oraz okres urlopu ojcowskiego oraz okres urlopu rodzicielskiego, termin do złożenia wniosku o wypłatę tego zasiłku przewidziany w art. 179 (1) k.p.. Jak wynika z powołanego przepisu, termin przedawnienia należy liczyć od ostatniego dnia okresu, za który zasiłek przysługuje (por. wyrok SA w Rzeszowie z dnia 29 kwietnia 1993 r., III AUr 119/93, OSA 1994, z. 6, poz. 41). Przy uznaniu, iż termin do złożenia wniosku w sytuacji określonej w art. 179 (1) k.p. wynosi do 14 dni po porodzie z utratą następnie prawa do tego świadczenia, nastąpiłoby wyłączenie możliwości stosowania art. 67 ust. 1 ustawy zasiłkowej. Natomiast w przypadku składania poszczególnych wniosków o zasiłki w trybie art. 182 (1) i 182 (1a) k.p. ustawa zasiłkowa w ogóle nie zawiera regulacji określającej termin składania w tym trybie wniosków.

Tym samym również w tym aspekcie występuje brak spójności, a przede wszystkim jasnej i jednoznacznej regulacji w przepisach dotyczącej kwestii terminu składania wniosków o wypłatę zasiłku macierzyńskiego przez osoby nie będące pracownikami.

Na zakończenie należy także zwrócić uwagę na ideę wprowadzenia w Kodeksie pracy terminów, w których pracownicy winni składać wnioski dotyczące skorzystania z urlopów macierzyńskich i rodzicielskiego. „Konieczność zachowania przez pracownika odpowiednio długiego okresu wyprzedzenia na złożenie wniosku o udzielenie urlopu rodzicielskiego, a także obowiązek pracodawcy uwzględnienia takiego wniosku pracownika - powinny zapewnić obu stronom stosunku pracy odpowiednie warunki do realizacji swoich zadań.” (uzasadnienie projektu zmiany ustawy Kodeks pracy- Sejm RP VII kadencji Nr druku: 1310 projekt rozpatrzony wspólnie z innymi projektami) W przeciwieństwie do pracowników, osoby prowadzące pozarolniczą działalność takiej potrzeby nie mają albowiem są to osoby, które same podejmują decyzję o skorzystaniu przez siebie z okresu, za który przysługuje zasiłek macierzyński.

Reasumując powyższe rozważania, trudno w obecnej regulacji prawnej, znaleźć podstawy do stwierdzenia, iż osoby niebędące pracownikami mają być związane terminami określonymi w art. 179 (1) k.p., art. 182 (1) i 182 (1a) k.p.. Wskazują na to powyżej przedstawione argumenty i analiza obowiązujących obecnie przepisów w tym zakresie.

W ocenie Sądu, brak jest podstaw prawnych do uznania, iż w zakresie wniosków o zasiłek macierzyński za okres dodatkowego urlopu macierzyńskiego oraz okres urlopu rodzicielskiego odwołującą wiązą terminy przewidziane w Kodeksie pracy lub rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 02.04.2012r. (Dz. U. 2012 poz. 444) w sprawie określenia dowodów stanowiących podstawę przyznania i wypłaty zasiłków z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa. Brak jest również podstaw do uznania, iż brak złożenia stosownych wniosków w tych terminach ma powodować pozbawienie jej prawa do zasiłku. Odwołująca złożyła bowiem wniosek zarówno o wypłatę zasiłku macierzyńskiego za okres dodatkowego urlopu macierzyńskiego jak i za okres urlopu rodzicielskiego.

Tym samym, Sąd zmienił zaskarżoną decyzję o czym orzeczono po myśli wskazanych i przytoczonych przepisów w zw. z art. 477 (14) par. 2 k.p.c.

SSR Grażyna Giżewska- Rozmus